

Sport

- andet end bare sjov

Dansk
Skoleidræt

unicef

Indholdsfortegnelse

Indledning s. 3

Materialets opbygning s. 4

Information – Refleksion – Reaktion s. 5

Om UNICEF s. 6

Om Dansk Skoleidræt s. 7

Om Børnekonventionen s. 8

Om sport i hjælpearbejdet s. 9

Mobning s. 10

Om Karamoja s. 11

Før I ser dvd'en s. 14

Vejledning til dvd'en s. 15

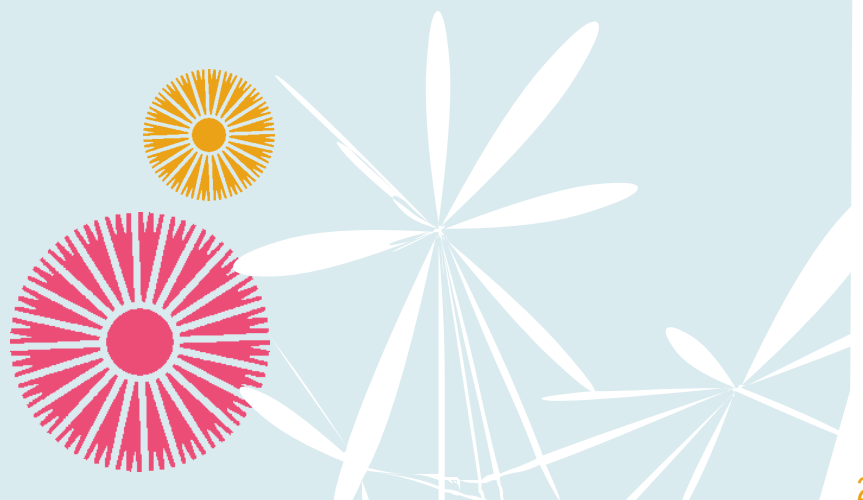
Før I læser elevhæftet s. 18

Vejledning til elevhæftet s. 19

Gode links til elevhæftet s. 22

Regler til kurvebold s. 23

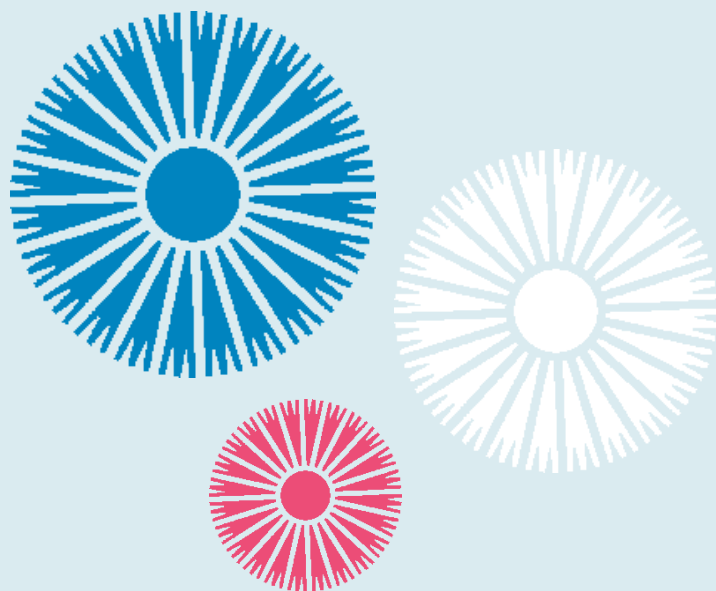
Afslutning s. 25

Lærervejledning

Sport – andet end bare sjov er et undervisningsmateriale for skolens mellemtrin. Det er produceret i samarbejde mellem Dansk Skoleidræt og UNICEF Danmark med støtte fra Danida i anledning af, at UNICEF Danmark i 2008 modtager overskuddet fra salget af Børnenes Ulandskalender. Materialet består af et elevhæfte og en dvd, som indeholder en lærervejledning m.m., og det henvender sig især til fagene dansk og idræt. Vores intention er, at lærerne i de to fag kan arbejde tværfagligt med materialet. I idræt kan man især arbejde med de praktiske øvelser fra elevhæftet og med at formulere Fair Play-regler for sportsaktiviteter i klassen. Desuden kan man forsøge sig med at spille kurvebold, som er en meget udbredt sportsgren blandt pigerne i Uganda. I dansk kan man især tale om børns rettigheder og om, hvordan man kan arbejde i klassen på at forebygge og bekæmpe mobning. Derudover er der rig lejlighed til at sætte sig grundigt ind i de vilkår, som børnene i Karamoja lever under.

Pengene fra kalendersalget går til et sportsprojekt i det nordøstlige Uganda, som hedder Karamoja. I denne vejledning findes der både uddybende oplysninger om projektet og om den meget særegne region, som Karamoja er. Flere oplysninger kan findes i Danidas undervisningsmateriale, som knytter sig til ulandskalenderen 2008 samt på hjemmesiderne www.unicef.dk, www.skoleidraet.dk og www.ulandskalenderen.dk.

Materiallets opbygning

Elevhæftet på 36 sider handler først og fremmest om den konfliktramte region Karamoja i det nordøstlige Uganda, hvor UNICEF gennem sport bringer børnene sammen på trods af stammekrige. Men det beskriver også mange andre eksempler på sportens anvendelsesmuligheder. Sport samler børn, så man kan give dem livsvigtige oplysninger om sundhed, hygiejne og sygdomsforebyggelse, men også oplysninger om, hvor vigtigt det er at gå i skole og gennemføre en uddannelse. For at skabe parallel til danske forhold handler anden halvdel af hæftet om danske projekter og om, hvordan man kan bruge sport til at forebygge og afhjælpe mobning blandt børn.

I november 2006 gennemførte DCUM, Dansk Center for Undervisningsmiljø, en undersøgelse, der viste, at 18 % af skoleeleverne var blevet mobbet indenfor de sidste to måneder. Der er taget flere initiativer til bekæmpelse af mobning siden da, så forhåbentlig vil tallet dale fremover. Hvis man som elev systematisk bliver holdt udenfor resten af gruppen, betyder det en dramatisk reduktion af livskvalitet for den enkelte elev, og flere forskellige studier har vist, at mobbeofre er mere ulykkelige og har langt flere psykosomatiske lidelser end andre børn. I henhold til undervisningsmiljøloven skal alle skoler udarbejde handleplaner til bekæmpelse af mobning. Men det arbejde skrider kun langsomt frem, og de fleste af de handleplaner, der er udarbejdet, dumper i en kvalitetstest. Vi håber, at vi med dette materiale kan være med til at sætte fokus på problemet, og at lærerne kan blive inspireret til sammen med eleverne at sætte mobbeproblematikken under lup.

Dvd'en indeholder tre små film om Karamoja. Vi tegner et portræt af Bernado på 12 år og Antoinetta på 10 år, som på hver deres måde kæmper for, at deres liv skal blive anderledes end deres forældres. Og så viser vi en film om forholdene i Karamoja – Ugandas fattigste og mest udsatte region, som er ukendt for de fleste. På dvd'en er der desuden regler for netbold – en af de mest populære sportsgrene for piger i Uganda – fotos fra Karamoja, Børnekonventionen og et kort over området.

Teksterne om Karamoja i elevhæftet og de tre små film på dvd'en giver tilsammen et fint vidnesbyrd om dagliglivet i en af verdens fattigste regioner.

Information – Refleksion – Reaktion

I UNICEF Danmark tror vi på, at god læring bør bestå af tre dele: Information, Refleksion og Reaktion. Første del er den mest passive for eleven, nemlig den, hvor emnet formidles, og viden bygges op. Her står dvd'en og lærerhæftet i fokus. Næste del, som kan ske i vekselvirkning med formidlingen, er den, hvor eleven skal bruge tid på at bearbejde det tillærte og reflektere over den nye viden. Her er samtalen vigtig, og især spørgsmål med filosofisk indhold kan hjælpe eleverne med at danne egne meninger og holdninger og med at argumentere herfor. Sidste del af tre-trins-raketten handler om at give eleverne mulighed for at handle ud fra den viden, de har erhvervet sig, og handlingerne kan tage mange former. Jo mere handling, jo større chance for, at det tillærte ikke glemmes igen. Vi anbefaler, at der arbejdes kreativt med børns rettigheder og Børnekonventionen, og på vores hjemmeside www.unicef.dk findes der forslag til, hvordan man kan tilrettelægge undervisningen. Man kan også rekvirere en gratis prøvepakke om Moveathon, som er en idrætsorienteret, pædagogisk indsamlingsaktivitet, der bl.a. indeholder et lærerhæfte med mange gode aktivitetsforslag.

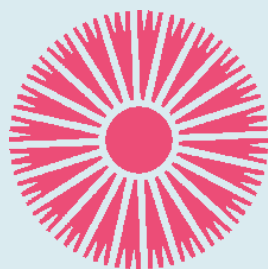
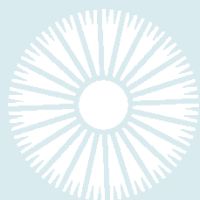
Vi ved, at børn fra naturens side er åbne, tillidsfulde og medfølelse, og at de desværre ofte gennem deres opvækst lærer at blive bange, mistroiske og nedladende over for hinanden. Kun ved at gribe deres medfødte egenskaber og udvikle dem, kan vi skabe voksne mennesker, der er fordomsfrie og tolerante.

I den globale forståelsesramme, som skolebørn vokser op under, lærer de fra deres omgivelser, at "vi er bedre end de andre", og at "det er synd for de andre". Den medlidenhedsfølelse, der fremkaldes i børnene, er medvirkende til, at de indtager den passive betragterrolle og måske udvikler selvgodhed i et ulige giver-modtagerforhold. Vi håber, at man via arbejdet med Børnekonventionen og børns rettigheder kan skabe en fællesskabs- og lighedsfølelse hos danske børn, som kan have en permanent værdi.

Vi håber, at børn, lærere og forældre på baggrund af materialet kan tale om børns rettigheder herhjemme og i andre dele af verden. Vi håber også, at vi gennem en holdningsskabende debat, kan finde frem til nogle af de etiske aspekter, der knytter sig til forholdene mellem rige og fattige lande. Vi tror, at danske børn kan lære, at vi slet ikke er så forskellige endda, og at børn i Karamoja har evner og kvaliteter, som vi kan beundre dem for.

Om UNICEF

UNICEF Danmark er UNICEFs danske afdeling. UNICEF er FNs Børnefond og verdens største hjælpeorganisation for børn. UNICEF blev dannet af FN i 1946 for at hjælpe de børn i Europa, som sultede og led efter 2. Verdenskrig. I 1953 begyndte UNICEF at arbejde for børn i hele verden, og i dag arbejder vi i mere end 150 lande inden for alle de områder, der er vigtige for et barns overlevelse og udvikling. Børnekonventionen spiller en central rolle i arbejdet og blandt de højest prioriterede arbejdsområder er hjælp til børn med særligt behov for beskyttelse. UNICEF Danmark udgiver undervisningsmaterialer til folkeskolen, som tager udgangspunkt i børns rettigheder. Vi tilbyder også gratis internetbaseret materiale som f.eks. www.soldierboy.dk, der handler om børnesoldater, og www.battlequiz.dk, som er en sjov quiz, hvor man kan teste sin viden om børns rettigheder. Læs mere på www.unicef.dk eller kontakt UNICEF Danmark på unicefdk@unicef.dk for yderligere oplysninger.

Om Dansk Skoleidræt

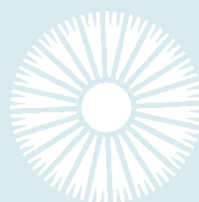
Dansk Skoleidræt er en non-profit organisation, der arbejder for at få børn og unge til at bevæge sig mere i skolen. Dansk Skoleidræt gennemfører en række større landsdækkende aktiviteter rettet mod alle landets skoler og skoleelever, bl.a. Skolernes Motionsdag, Legepatruljen, Skolesport og DM-stævner i atletik, fodbold, håndbold, volleyball og basketball. Derudover sælger Dansk Skoleidræt idrætsmærker og diverse undervisningsmaterialer.

Siden 1996 har organisationen iværksat forskellige landsdækkende samarbejdsprojekter bl.a. Kroppen i Skolen – en større kampagne i samarbejde med Dansk Idrætslærerforening, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Danmarks Idræts-Forbund. Dansk Skoleidræt udgiver sit eget magasin "Idræt i skolen", elektroniske nyhedsbreve, og hjemmesiden opdateres dagligt med nyheder mm. Læs mere på www.skoleidraet.dk.

Om Børnekonventionen

FNs Konvention om Barnets Rettigheder - Børnekonventionen - er verdens lov for de 0-18 årige. Den er global, fordi den handler om alle verdens børn, og den er lokal, fordi den handler om hvert enkelt barn. Konventionen blev vedtaget af FNs Generalforsamling den 20. november 1989, og i dag er der kun to lande, der ikke har tilsluttet sig dens indhold. Det er Somalia og USA. UNICEF Danmark ser det som en væsentlig opgave at informere alle børn og unge om konventionens indhold, og til skolerne producerer vi undervisningsmateriale, som handler om børns rettigheder og vilkår. Læs mere på www.unicef.dk, hvor der findes en materialeoversigt.

Om sport i hjælpearbejdet

Sport er et fantastisk redskab i hjælpearbejdet, og UNICEF bruger sport mere og mere i sine programmer i flere end 150 af verdens lande. Sport tiltrækker børn som en magnet, og når børn er samlet om noget sjovt, kan de voksne udnytte lejligheden til at give dem oplysninger om bl.a. sygdomme, sundhed, hygiejne og vigtigheden af skolegang og uddannelse. Når sportsklubber samarbejder med skoler i et område, medfører det, at flere børn møder op i skolen, og flere af dem gennemfører grundskolen.

Ifølge Børnekonventionen har alle børn ret til at lege og til at være børn. Og sport er en naturlig del af børns leg. Hvor der er børn, er der næsten også altid en bold. Det gælder både i skolen, hjemme på vejen og selv i flygtningelejre.

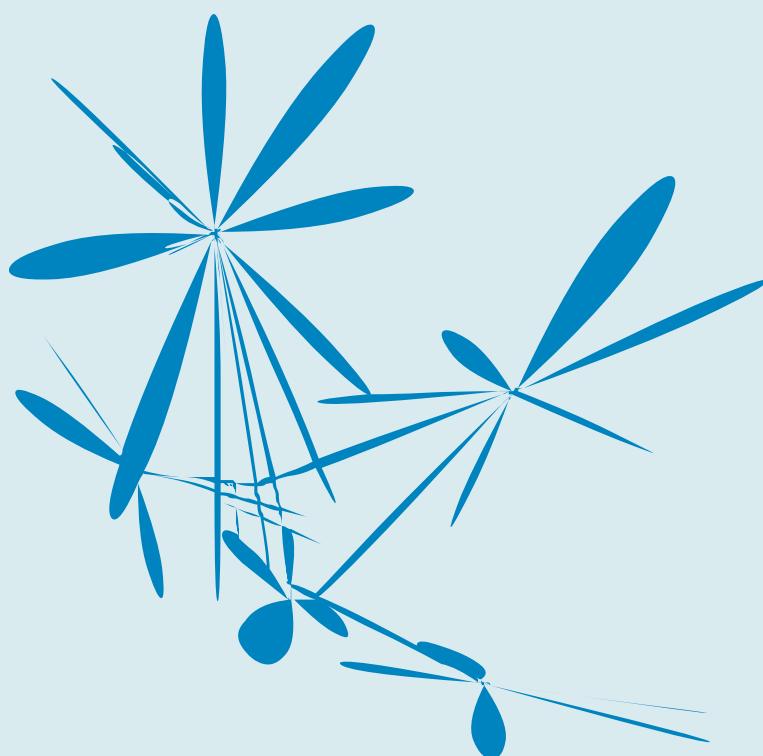
Det er sjovt for børn at deltage i sport. De leger, de lærer at vinde og at tabe, de får selvtillid, de lærer at arbejde sammen, de får motion, de lærer respekt og disciplin, de skaber venner, og de udvikler sig på en positiv måde. UNICEF bruger også legetøj og sportsudstyr til at hjælpe katastroferamte børn, der tit er samlet med tusindvis af andre mennesker i midlertidige lejre. Sjippetove, ketsjere og bolde kan få legen og glæden frem hos børnene, så katastrofen kommer lidt på afstand. Børn, der har oplevet uhyggelige ting, kan hjælpes af med deres traumer gennem leg og spil. Gennem sjov og glæde. Derfor var sportsudstyr også en del af den omfattende nødhjælp, som UNICEF sendte til tsunami-ramte børn i Asien i 2004.

UNICEF samarbejder med en række partnere inden for sportens verden, bl.a. Den Internationale Olympiske Komité, det internationale fodboldforbund FIFA, samt fodboldklubberne Manchester United, FC Barcelona og AC Milan, der alle har bidraget til UNICEFs hjælpearbejde for verdens børn.

Mobning

Mobning er et socialt fænomen. Det vil sige, at mobning kan opstå, hvor mennesker er samlet om noget, f.eks. arbejde eller det at gå i skole. Mobning sker, når gruppen systematisk forfølger eller udelukker en af gruppens medlemmer. Praktikere og forskere er ikke helt enige om, hvad der er hovedårsagen til mobning, men i nyere tid peger eksperterne på, at der er mange kræfter på spil, der krydser hinanden såsom: toleranceniveauet i det omkringliggende samfund, skolekultur, hjemmekultur og klassekultur. Der er nogle forhold ved mobning, som det er godt for lærere og pædagoger at være opmærksomme på:

- Mobning er et gruppemønster, der kan involvere alle eleverne i klassen på forskellige niveauer. Ret derfor ikke kun opmærksomhed på de meget tydelige aktører – men også på de passive mobbere, der kigger på uden at blande sig.
- Vær opmærksom på den mindre synlige mobning som systematisk tavshed, ignorering, udefrysning og accept af en klassekammerats ensomhed.
- Nogle børn er presset i en dobbelt position, hvor de nogle gange er med til at udføre mobning og andre gange er ofre. Her er børn, der trænger til din positive støtte og opmærksomhed.
- Vær en positiv rollemodel, vis tolerance, interesse og omsorg for hver elev.
- Det er vigtigt, at antimobbearbejdet ikke alene hviler på din skulder – det skal være et fælles skoleanliggende.

Om Karamoja

Karamoja dækker et isoleret hjørne af Uganda og er blevet opkaldt efter det folk, der har beboet området i århundreder: Karimojongerne. Området er mere end 27.000 kvadratkilometer stort, og det består af savanne og buskørken. Karamoja grænser op til Kenya og Sudan, men landegrænser har aldrig betydet meget for karimojongerne. Det har derimod naturlige grænser, som fortæller lidt om, hvor øde og fjerntliggende området egentlig er. Mod øst er det The Rift Valleys bratte skråninger, der tårner sig op over Kenyas sletter. Mod nord finder man de uberørte vidder ved Kidepo National Park og nogle enorme bjerge, som strækker sig ind i Sudan, og mod syd findes i Mount Elgon National Park nogle forrevne spidser, der er formet af vulkanske udbrud for millioner af år siden. Drager man mod vest, mødes man af uendelige sumpe, før man kommer frem til Acholiland.

Karamoja er beliggende på et højt plateau mere end 1.000 meter over havets overflade. Fire store bjerge omkranser regionen: Morungole mod nord, Moroto mod øst, Kadam mod syd og Napak mod vest. Der bor lige under en million mennesker i området, hvor Moroto regnes for at være hovedstaden. Klimaet er hårdt. I mange områder overstiger regnmængden ikke 800 ml pr. år, og ofte ligger den kun på 500 ml. Normalt skal der mindst 1.000 ml til om året, før et folk kan overleve i et område uden infrastruktur. Regnen falder sporadisk mellem juni og oktober, mens ørkenvinde og tørke tager over fra november til marts. I de senere år er tørkeperioden blevet længere og mere alvorlig.

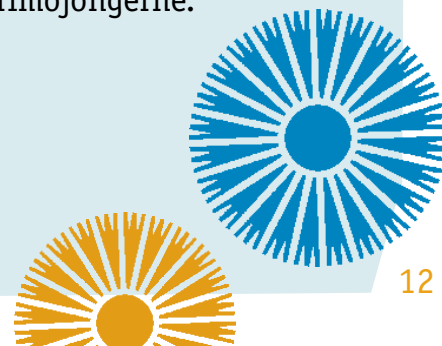
-
- 80 % af børnene i Karamoja har aldrig gået i skole.
 - 10 % er forældreløse som følge af stammekonflikter.
 - 94 % mangler sanitære forhold.
 - Halvdelen af befolkningen lever mere end 5 km fra en sundhedsklinik.
 - 92 % har ikke adgang til offentlig information.

Karamoja er det mindst udviklede område i Uganda. Det er derfor en stor udfordring at skulle skabe ordentlige levevilkår for de mange børn af halvnomader, der bor og vandrer i det tørre landskab, hvor ikke kun vand er en mangelvare men også lægehjælp, skolegang og varig fred. Distrikterne er prægede af gamle stammeskel og nedarvede fjendebilleder, som er en trussel for både børn og voksne og en stor hindring for udviklingen af hele regionen. Historierne om det modige og uregerlige hyrdefolk, karimojongerne, er kendt af alle i Uganda. Krigerne fra de forskellige stammer har mange indbyrdes konflikter. De stjæler kvæg fra hinanden og kæmper ofte om græsningsarealer og vand til dyr og mennesker. Nogle gange med døden til følge.

I de interne kvægkrige er det oftest børnene, som er i farezonen. De passer nemlig køerne og gederne i løbet af dagen, når kvægtyvene er på spil. Fordi mange børn netop har dette risikofyldte arbejde, får de heller ikke mulighed for at gå i skole. Og børn, som begynder i skole, bliver i de fleste tilfælde aldrig færdig, fordi forældrene foretrækker, at de er derhjemme og hjælper til. Således er det kun godt 20 % af børnene, der begynder i skolen og kun 1,3 % af dem, der gør deres grundskoleuddannelse færdig.

I Karamoja kan kun 11 % af befolkningen læse og skrive. Under 2. Verdenskrig kom britiske koloniherrer til området for at rekruttere unge mænd til krigen. Med en pen skrev de karimojongernes navne i en bog, og da mange af de unge mænd aldrig vendte hjem igen efter krigen, blev pennen forbandet og afbrændt ved en symbolsk handling. Først i 1995 hævede karimojongerne forbandelsen over pennen, og i dag anerkender de, at der er brug for skolegang som en vej ud af deres ekstreme fattigdom.

Det er i skolen, at Karamojas børn skal lære om sundhed, og om hvordan man for eksempel undgår at blive smittet med hiv og aids. De har nemlig ikke adgang til tv, radio og aviser, som deres jævnaldrende i andre egne af Uganda. Fordi regionen er så afsidesliggende, får kun 7 % af børnene i alderen 3-17 år informationer gennem medierne. I resten af landet er tallet 80 %, så livs-vigtige oplysninger er næsten umulige at dele med karimojongerne.

Langt den største del af befolkningen modtager ingen social hjælp eller beskyttelse overhovedet. Afstanden til klinikker er stor, og børnene skal gå langt for at komme i skole. Samtidig er der brug for børnene til at hente vand og passe dyrene, så det er en stor udfordring at hæve uddannelsesniveaet i den trængte region. Udover naturlige og nationale grænser har også regionale konflikter været med til at holde Karamoja isoleret fra resten af landet og fra resten af verden. Karimojongerne er et meget stolt folk, som værdsætter deres traditionelle levevis højt. Mange har forsøgt at bringe ændringer til Karamoja uden held, og indtil videre har befolkningen overlevet i århundreder under de ekstremt vanskelige vilkår.

Men i 2006 har The Kid's League (TKL) gennemført en omfattende research i Karamoja for at kunne skræddersy et projekt, Sports for Life, til området. TKL har stor erfaring med at lave sportsprojekter i områder, hvor børnene lever under vanskelige områder, og de har projekter både i Kampala og i Gulu, som der kan læses mere om på TKL's hjemmeside www.kidsleaguefoundation.org. I Karamoja blev der holdt møder med myndighederne, med stammeledere, med lærere og elever og med andre NGO'er, der arbejder i regionen. Alle medvirkende har givet tilsagn om at støtte TKL bedst muligt nu og i fremtiden. Da et af de vigtigste formål med TKL er at promovere skolegang, er der indgået et tæt samarbejde med områdets skoler, hvor TKL bl.a. har interviewet børnene for at høre, hvilke sportsgrene de helst vil deltage i. De fleste drenge svarede fodbold, mens pigerne foretrækker kurvebold. På baggrund af den omfattende research finder TKL, at der er basis for en succesfuld implementering, og er nu klar til at starte aktiviteterne op i Karamoja sammen med UNICEF.

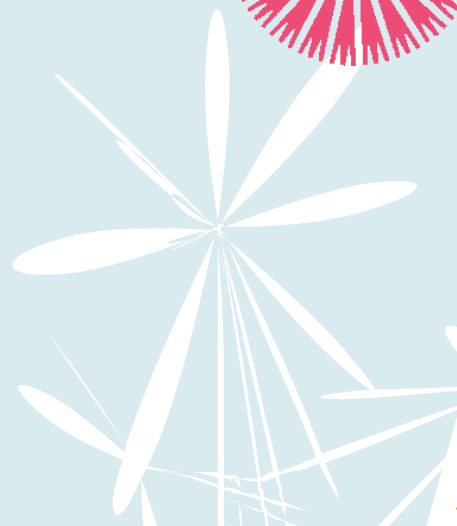
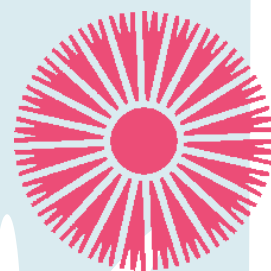
Erfaringer fra andre UNICEF projekter har vist, at sport og leg kombineret med undervisning, der er relevant for børnenes hverdag, er et effektivt middel til at tiltrække flere til skolerne. Samtidig kan sport lære børnene at være sammen på tværs af fjendskaber og løse konflikter uden brug af vold. UNICEF samarbejder med lokale organisationer og ledere om projektet Sports for Life. Her arbejder man ud fra følgende fire strategier:

- Få flere børn indskrevet i skolen og bevare dem her, blandt andet via kampagner og børneambassadører, som fortæller de andre børn om, hvor godt det er at komme i skole og på sportspladsen, fordi man her får masser af vigtige informationer.
- Sørge for at børnene får bedre adgang til informationer og viden om fx børnerettigheder. Det sker blandt andet igennem uddeling af radioer og produktion af børneprogrammer i radioen.
- Flere sportsaktiviteter, hvilket skal ske via opstart af sportsklubber. Der skal bygges nye sportsfaciliteter og organiseres turneringer.
- Undervisning i "life skills" som handler om, hvordan man henvender sig til myndigheder, læger osv. samt oplysning om sundhed, hygiejne, og hiv/aids. Alt dette i tæt samarbejde med regeringen og lokale ledere, så der også sker en holdningsændring her.

Før I ser dvd'en

Se dvd'en igennem, inden du viser den i klassen. Find Uganda på et kort eller en globus. Kort kan printes ud fra dvd'en.

Etabler et udstillingsområde i klassen og udvid udstillingen al den tid, I arbejder med materialet.

Vejledning til dvd'en

Se først den generelle film om vilkårene i Karamoja efterfulgt af filmene om Antoinetta og Bernado.

Livet i Karamoja

Landsbyerne i Karamoja hedder manyatas, og de er opbygget således, at en uigennemtrængelig mur af tornekrat beskytter beboerne mod uventede gæster. For at komme ind til hytterne i en manyata skal man kravle igennem fire, fem af disse mure af torne, så kvæget, der står helt inde i midten af landsbyen, i kraalen, er umuligt at stjæle for fjendtlige stammer. I en manyata er der hverken vand eller strøm. Alt vandet skal hentes ved en brønd, og det er pigernes ansvar at sørge for det, ligesom det er kvinder og piger, der laver mad og holder hus.

Drengene og de unge mænd passer kvæget, og de fleste af dem forlader hjemmet med køer og geder tidligt om morgenen for at vandre op i bjergene, hvor der er græs til dyrene. Det er derfor karimojongerne kaldes halv-nomader. Når drengene forlader landsbyerne om morgenen, tager de deres bue og pile med. Det sker nemlig, at de skal forsvare sig mod andre stammer, der kommer for at stjæle deres dyr. Mange har fået automatvåben, som bliver smuglet ind over grænsen fra Kenya, og regeringen kæmper en indædt kamp for at afvæbne krigerne, men forgæves. Almindeligvis ville der være flere internationale organisationer til stede i et område som Karamoja, men den vedvarende konflikt har afskrækket flere. Dog er der tegn på, at den udvikling nu er ved at vende. Når drengene går mod bjergene, går pigerne ind til byen, hvor de sælger brænde og trækul, og hvis de er heldige, finder de småjobs, som giver penge til at købe nogle grønsager på markedet. I hovedbyen Moroto er der en generator, der skulle forsyne indbyggerne med strøm, men termmitter har ædt elmasterne, og når generatoren bryder sammen, er der ingen til at reparere den. Byens to hoteller og de organisationer, der er til stede, er alle sammen afhængige af deres egne generatorer, og enkelte indbyggere har små solfangere installeret.

Karimojongernes kost består hovedsageligt af grød af kornarten sorghum. Der er kun en af de fem dominerende etniske grupper, der dyrker jorden, resten er hyrder, som spiser en ensidig kost, der ikke indeholder alle de vitaminer og mineraler, kroppen har brug for. En gang imellem åbner karimojongerne halspulsåren på en ko, hvorefter de blander dyrets blod med mælk, som de drikker. En tradition, der også kendes fra masaierne i Kenya, og som ikke er

uproblematisk, eftersom forskellige sygdomme hos kvæget kan overføres til mennesker. En ko kan tappes for blod hver 2-3 måned.

I et område, hvor der ikke er industri og handel, kan det være svært at se formålet med uddannelse, for hvad skal børnene uddanne sig til? Endnu sværere bliver det af, at man skal til Kampala, hvis man vil gå på universitetet eller anden højere læreanstalt. Men det er kun lærdom, der på langt sigt kan ændre et samfund.

Antoinetta

I Karamoja er der både kristne og muslimer. Antoinetta går i kirke ligesom resten af landsbyens beboere hver søndag. Hun går i tredje klasse i Rupa landsbyskole. Eleverne lærer engelsk fra tredje. World Food Programme, WFP, serverer grød til alle børn i skolerne hver dag. Grøden er typisk kogt på sorghum, hirse eller majsmel. Det motiverer mange børn til at komme i skole i tørkeperioden, og WFP's program, som eksisterer i mange fattige lande, kaldes Food for Education.

Antoinettas bedstemor har haft polio som barn. Det er en sygdom, som ved UNICEFs hjælp er så godt som udryddet i hele verden i dag. I 2006 blev der kun registreret godt 2.000 tilfælde af den forfærdelige sygdom, som også kaldes børnelammelse. Læs mere på www.unicef.dk om polio og andre børnesygdomme.

Antoinetta fortæller, at hun hellere vil gå i skole end at blive mor. I Afrika er der mange piger, der får børn, når de er 14-15 år gamle, og i Karamoja er det ikke normen, at kvinderne uddanner sig.

Bernado

Bernado bor på en kostskole i Moroto. Hans mor bor også i byen, men de fleste weekender tilbringer han hos sin bedstemor i Rupa. Han har ingen far. Moroto Army Primary School var oprindeligt tiltænkt soldaternes børn, men da soldaterne hele tiden blev forflyttet, var der ikke nok børn til skolen, som derfor blev åbnet for alle. Bernado er en utrolig kvik og målrettet dreng, der med egne ord har en mission i livet om at gøre noget godt for sit folk.

Markedet i Moroto er ikke stort, men der kan købes grønsager, sæbe, olie og små tørrede fisk fra søerne i området. Der kan også købes perler fra Kenya, som karimojongerne bruger til perlekranse og andre smykker. På et andet lille marked i byen kan der købes tøj og sko.

Forslag til samtale

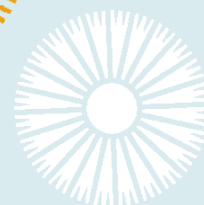
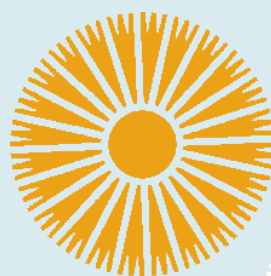
- Beskriv livet i Karamoja.
- Lav en oversigt over de ting, I synes mangler i området?
- Er der noget, I kan beundre karimojongerne, og især børnene, for?
- Tal om, hvilke artikler i Børnekonventionen, der ikke bliver opfyldt i Karamoja.
- Hvilke 10 rettigheder fra Børnekonventionen synes I er vigtigst for børnene i Karamoja?
- Hvilke drømme har Antoinetta og Bernado?
- Svarer det til jeres drømme?
- Hvordan kan man hjælpe de to børn med at få opfyldt deres drømme?
- Hvem skal hjælpe dem?
- Er der noget, vi kan gøre som danskere?
- Fortæl om jeres hjemlige pligter og sammenlign med de pligter, børnene i Karamoja har.
- Får I penge for at hjælpe til derhjemme?
- Synes I, at danske børn skal hjælpe til gratis, eller skal de have lomme-penge?
- Hvis I skulle bo i Karamoja i et år og kun måtte medbringe fem person-lige ting, hvilke ting ville I så tage med?
- Hvilke ting kunne I nemt undvære?
- Har danske børn for mange ting og har de mange unødvendige ting?
- Hvad mangler I i jeres eget liv? (Her svarer mange børn: "Tid med mine forældre").
- Tag en snak i klassen om retfærdighed og uretfærdighed. Er det retfær-digt, at vi ikke alle sammen har samme muligheder?

Forslag til aktiviteter.

- Skriv et digt om jeres indtryk fra filmene. Hvad tænker I på efter at have set dem? Hæng digtene op i klassen. Hæng de ti artikler op, som I synes er de vigtigste for børnene i Karamoja. På dvd'en er der mange fotos fra Karamoja som kan printes ud og hænges op i klassen. Der er også et kort over området, så I kan se, hvor Karamoja ligger. Søg evt. flere oplysninger om Uganda og Karamoja på www.unicef.dk og www.google.dk. Der er også flotte fotos på www.flickr.com, hvor man kan søge på Karamoja. De giver et godt indtryk af regionens enestående karakter.

Før I læser elevhæftet

Begynd med en brainstorm. Bed eleverne remse op, hvad sport egentlig kan bruges til. Skriv det ned og hæng det op i klassen. Efter arbejdet med elevhæftet, skal listen gerne være blevet længere.

Vejledning til elevhæftet

Elevhæftet er opbygget således, at første halvdel handler om Karamoja og om UNICEFs brug af sport i hjælpearbejdet, og anden halvdel handler om, hvordan sport kan bruges til at skabe trivsel blandt danske skolebørn. Vi tror ikke, at vi med dette elevhæfte fuldstændig kan fjerne mobning fra skolen. Men vi mener, at vi kan være med til at sætte fokus på problemet, og at læreren gennem samtale og øvelser i klassen kan nå langt i sit arbejde for at begrænse mobning mest muligt. I Karamoja løser man konflikter gennem sport – måske kan vi gøre det samme i Danmark.

S. 2-3: Kig på kortet og på et stort kort over Afrika, så eleverne kan orientere sig. Tal om Mandelas citat. Hvad betyder det? Kan det siges med andre ord? Snak om Mandela og hans liv. Find evt. mere om ham på internettet.

S. 4-5: Læs mere om Sports for Life på www.unicef.dk og www.skoleidraet.dk.

S. 6-7: Tal om livet i Karamoja og Bernados muligheder for at blive læge. Findes de overhovedet? Hvad er udfordringerne? Sammenlign med elevernes egne muligheder. Skolen er opdelt i sæsoner, og det er kun i sportssæsonen, at Bernado skal op kl. 03.00. Tre fjerdedele af året kan han sove til kl. 06.00.

S. 8-9: Kig godt på billederne og lad eleverne stille spørgsmål. De tre kvinder nederst på s. 9 har ar i ansigtet. Det er en måde, de pynter sig på. De stikker en torn ind i huden og hiver ud, så de kan skære et lille stykke af huden med et barberblad. Det efterlader små ar i forskellige mønstre. Se også bagsiden af elevhæftet.

S. 10-11: Løs opgaven s. 10. Tal igen om børnenes muligheder i Karamoja. Fremhæv børnenes kompetencer og få eleverne til at se de afrikanske børn som ressourcestærke. Ville danske børn kunne passe hus, lave mad, hente vand og passe kvæg som 12 årige?

S. 12-13: I UNICEFs arbejde spiller radioer altid en afgørende rolle. Det er en af de mest effektive måder at få budskaber bredt ud til fjerntliggende egne uden strøm, tv og computere. Solcelleradioer er nødvendige, fordi batterier ikke er lige til at få fat i. Eleverne kan evt. prøve at lave deres eget radio-program og optage det på en båndoptager. Skriv storyboard først. Hvad vil interviewer spørge om – hvilke emner arbejder I med: Sundhed, sport, mobning, fritidsinteresser? Jeres lokalradio er formentlig også interesseret i at snakke med eleverne. De mangler ofte spændende emner til programmer.

S. 14-15: Løs opgaven s. 15. Forhåbentlig vil idrætslæreren gerne være med til at introducere kurvebold i klassen. Reglerne kan findes her i vejledningen. Når man spørger børn i ulandene, hvad de vil være, når de bliver voksne, svarer langt de fleste, at de vil være lærere. Hvorfor mon? Hvad vil eleverne i klassen være?

S. 16-17: Kig godt på billederne og lad eleverne stille spørgsmål. Du kan som lærer finde hjælp til svarene her: www.unicef.dk, www.skoleidraet.dk, www.karamoja.com.

S. 18-19: Tag en snak om UNICEF og løs opgaven på s. 18. Det er vigtigt at bruge lang tid på den opgave, så eleverne virkelig kommer i dybden med at diskutere børnerettigheder. Sports-in-a-box er en unik samling udstyr, som UNICEF har udviklet optimalt. Du kan læse mere om den på UNICEFs internationale hjemmeside www.unicef.org og søge på Sports-in-a-box.

S. 21: Løs opgaven s. 21. Lav plancher med idolerne til udstillingen. Print evt. fotos ud fra nettet. Det behøver ikke nødvendigvis være sports-idoler – andre idoler kan også gøre det. Tag en snak om reklamer, annoncer og sponsoraftaler og værdien af at have sit logo på f.eks. spillertrøjer. Prøv at spørge eleverne, hvilke reklamer de bedst kan huske fra tv, biograf, internet og magasiner.

S. 21-22: Løs opgaven s. 22. Hvorfor er det smart at bruge ambassadører som David Beckham og Kasper Lorentzen? Diskuter de to citater på s. 22.

S. 24-25: Løs opgaverne på s. 24 og 25. Det kan evt. gøres i samarbejde med idrætslæreren. Det er vigtigt, at der bruges god tid på at tale om Fair Play-reglerne. Hvad betyder de? Er de nemme at efterleve? Kan eleverne nævne eksempler på professionelle idrætsudøvere, der følger reglerne/ikke følger reglerne? Læs mere på www.skoleidraet.dk.

S. 26-27: Løs opgaven på s. 26. Diskuter de tre citater. Kan man evt. lave en legepatrulje på jeres skole? Er der brug for det?

S. 28-29: Løs opgaven på s. 29. Hvad mener eleverne om Skolesport?

S. 30-31: Løs opgaven på s. 31. Diskuter citaterne.

S. 32-33: Løs opgaven på s. 33. Tal om citatet: "Man kan da ikke slå en, man lige har rørt ved." Spørg eleverne, om de har lyst til at give og modtage massage, og indfør det evt. som en fast del af undervisningen et par gange om ugen i idræts- eller dansktimerne.

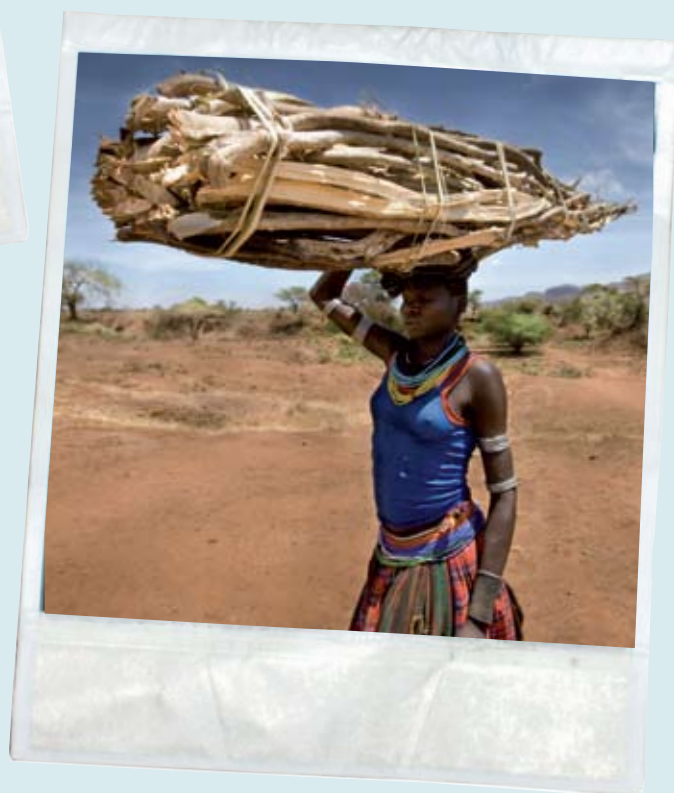
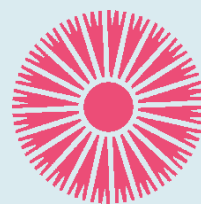
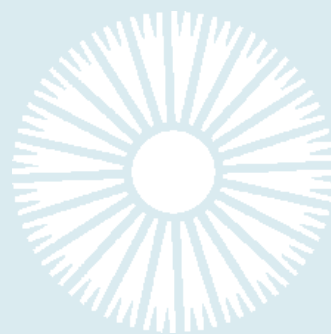
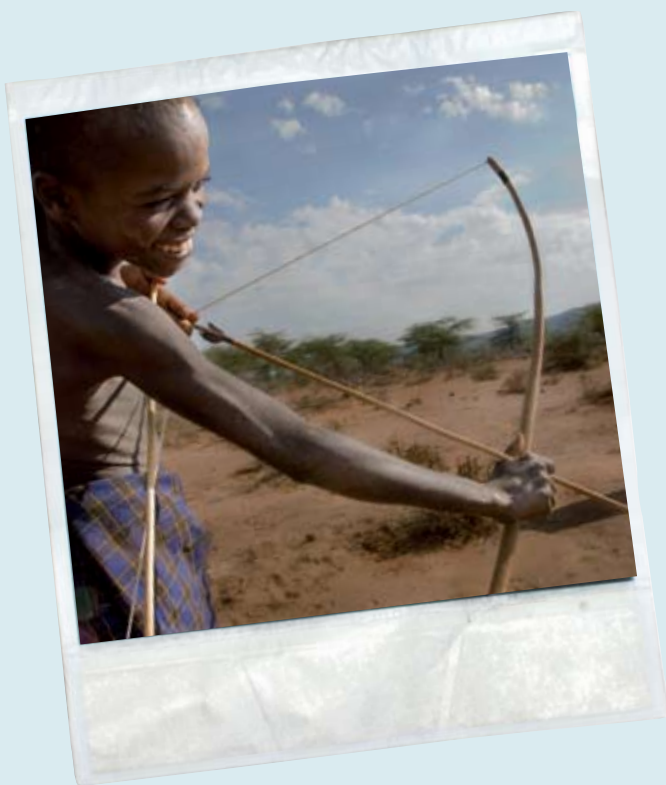
S. 34-35: Rollespil eller drama er en rigtig god måde at synliggøre hverdagsproblemer på, fordi man kan agere en situation og på den måde distancere sig fra den. Forumspil er en metode, der benyttes af flere forskellige teater-virksomheder f.eks. ACT. Læs mere om forumspil her www.a-ct.dk/227/forumspil, og på Google findes der flere links. F.eks. har Vanløse Kommunes SSP samarbejde brugt forumspil til at bekæmpe mobning. Løs opgaven s. 35 i en idrætstime. Det kan være grænseoverskridende at udtrykke en følelse gennem dans, men måske er pigerne mere motiverede end drengene, så klassen evt. bør opdeles efter køn i nogle timer.

En anden mulighed for at styrke sammenholdet og samarbejdet i klassen er tillidsøvelser. En lærer, Kasper Karlsen fra Skellerup Skole, bruger følgende øvelser i sin idrætsundervisning:

1. En elev lader sig falde baglæns ned fra hest eller lignende. Andre elever står klar til at gribe den faldende. Eleven, som lader sig falde, skal stole på sine klassekammerater, og de skal samtidigt vise, at de er til at stole på.
2. Meget lig den første øvelse, men her står den faldende elev på gulvet, og de andre elever står to og to sammen i en cirkel omkring. Eleven lader sig nu falde baglæns ud mod et sæt elever, som griber eleven, rejser ham/hende op igen og sender eleven videre til et andet sæt elever. Målet er også det samme, men her skal eleverne kunne arbejde sammen parvis.
3. Eleverne stiller sig tæt op i en cirkel med siden mod cirkelns centrum. Der skal kun være lidt luft mellem eleverne. Eleverne får nu besked på, at de samtidigt skal sætte sig ned på skødet af eleven bag dem. Dog uden at lægge al deres vægt over på den bagved stående. Eleverne skal vise tillid til, at eleven bagved holder cirklen, og at eleven foran dem ikke lægger mere vægt på dem, end de kan klare. Det giver eleverne en følelse af godt sammenhold, når siddecirklen sluttet. Øvelsen kan også laves med en lige række af elever, hvor den bagerste så kommer til at sidde op mod en væg.
4. Denne øvelse går ud på, at elever parvis arbejder sammen. Den ene elev får bind for øjnene og ledes gennem en forhindringsbane af sin makker. Alt efter banens sværhed foregår det via verbale anvisninger eller ved håndføring. Med bind for øjnene sætter den ene elev sin lid til partnerens guide evner.

Gode links til elevhæftet

- www.legepatruljen.dk
- www.dk-drama.dk
- www.dansenshus.dk
- www.skoleidraet.dk
- www.paedagogisk-massage.dk
- www.gam3.dk
- www.fbtb.dk
- www.brondby.com
- www.sammenmodmobning.dk

Regler til kurvebold

Kurvebold er et sjovt spil, der minder om basketball, og det kan spilles både inde og ude. Selve spillet varer i 2 x 30 minutter med en pause på 5 til 15 minutter. Banen skal være på 60 x 30 meter (40 x 20 meter, hvis der spilles indendørs), der inddeles i 2 lige store dele, parallelt med banens korte led. Kurvebold er et spil, der kræver meget samarbejde. Det er der lagt stor vægt på i reglerne. Banen er delt i 2 afdelinger: en forsvars- og angrebszone. Den er forsynet med to kurve, som er anbragt i en distance fra baglinjen, som svarer til 1/6 af banens længde. Kurvene er placeret 3,50 meter over banen. Kurvebold spilles med en læderbold nr. 5. Hvert hold består af 4 piger og 4 drenge (eller 8 af samme køn) hvoraf 2 piger og 2 drenge placeres i holdets angrebszone, og 2 piger og 2 drenge placeres i holdets forsvarszone. Det er tilladt at foretage udskiftninger (2 per kamp). En kamp varer 2 x 30 minutter. Bolden gives op på midten, og det gælder om at spille sammen og score point ved at kaste bolden gennem kurven – oppefra og ned.

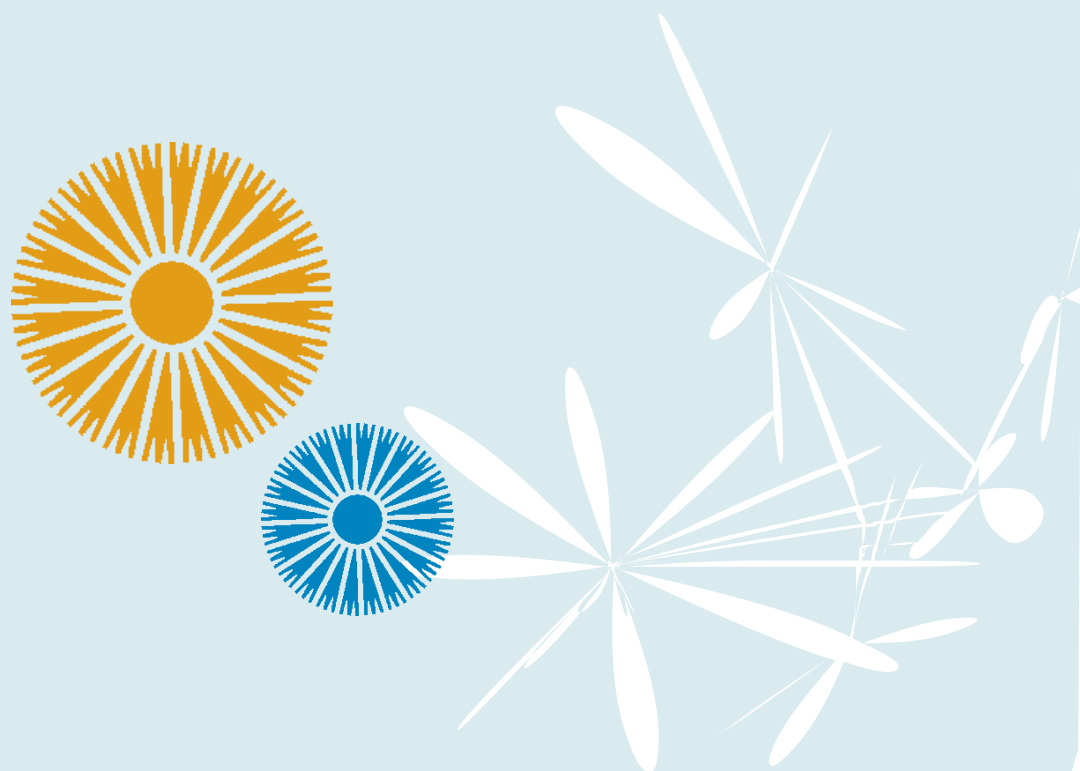
Efter 2 scoringer skifter alle spillerne zone; forsvarere bliver angribere og omvendt.

Det er forbudt:

- At dribble.
- At løbe med bolden. Når bolden modtages i løb, skal bevægelsen stoppe så hurtigt som muligt. Man må gerne flytte et ben, mens det andet bliver stående.
- At sparke til bolden.
- At slå til bolden.
- At blokere, holde modstander og tackle (al omklamring og kontakt er forbudt).
- At tage bolden fra modstanderens hånd.
- At dække to mod en. Drengene må kun dække drenge og piger kun piger.
- At berøre kurvestanderne.
- At score, når man er dækket op. Man er dækket op når forsvareren står med en arm oppe og kan røre angriberen uden at bukke sig forover, og forsvareren skal have ansigtet vendt mod angrebsspilleren.

Mere detaljerede regler kan findes i "Håndbog for Idrætslærere", Regelsamling II, 2001, udgivet af Dansk Idrætslærerforening.

Afslutning

Kig på den liste, eleverne skrev, før I gik i gang med dette emne. Er der tilføjet flere eksempler på, hvad sport kan bruges til hen ad vejen? Ellers kan I måske prøve i fællesskab at gøre den længere nu. Lav en opsamling omkring mobning. Hvad kan I bruge i jeres klasse af det, I har læst her i hæftet? Kan I overveje at lave en anti-mobbe lov for klassen på baggrund af jeres samtaler? Vi håber, at I har haft glæde af arbejdet med **Sport – andet end bare sjov**, og vi ønsker jer held og lykke med det videre arbejde.

Dansk Skoleidræt og UNICEF Danmark

